

ชื่อเรื่อง : การดำเนินงานและกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม หมู่ 9 ตำบลมะป้า กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : นางสาวสุธินี อัดถาวร

มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2551

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ และการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม บ้านห้วยหลิม หมู่ 9 ตำบลมะป้า กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อประเมินศักยภาพและตัวชี้วัดความสำเร็จวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม หมู่ที่ 9 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม หมู่ที่ 9 (บ้านอุดมสุข) ตำบลมะป้า กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการดำเนินงาน กระบวนการเรียนรู้ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม แบบประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏผล ดังนี้

1. การบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าไหม เริ่มกระบวนการผลิตตั้งแต่การฟอก ย้อมเส้นไหม (มัดหมี่) โดยทอด้วยตนเอง ด้านวัตถุดิบมีข้อจำกัดทางสภาพภูมิศาสตร์ทำให้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในชุมชนได้ผลไม่ดีนัก จึงใช้เส้นไหมพันธุ์ผสม โดยสั่งซื้อจากบริษัทจุลไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการผลิตยังไม่มีระบบแบ่งสายการผลิตที่เป็นระบบ แต่ละคนจะผลิตผ้าทอด้วยตนเอง และด้านการเชื่อมโยงมีเครือข่ายการผลิตกับชุมชน หมู่ 6 ซึ่งได้รับการฝึกอบรมด้านทักษะฝีมือการย้อมสีจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดร้อยเอ็ด

2. กระบวนการเรียนรู้การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหม พบว่า ด้านการผลิต กลุ่มทอผ้าไหม มีเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิตผ้าไหมเพียงพอ แต่อุปสรรคที่สำคัญในการผลิต คือ การใช้เวลาในการทอผ้าไหม เนื่องจากต้องอาศัยความประณีต และความละเอียด ด้านเงินทุน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน และการระดมทุนในกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน ด้านการตลาดได้รับการประชาสัมพันธ์สินค้าและการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและเอกชน สมาชิกกลุ่มได้ทอผ้าไหมหลายสาเกต ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัด เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และกลุ่มได้รับรางวัลหลายประเภท ด้านอาชีพและรายได้ สมาชิกกลุ่มมีความภาคภูมิใจที่ได้รับค่าตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์ เป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมในการสร้างรายได้ ด้านเครื่องหมายการค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ มีบรรจุภัณฑ์ที่ให้

รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อกลุ่ม ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และเครื่องหมายการค้าที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งได้รับสนับสนุนจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ เป็นสินค้ามีคุณภาพดี จะเห็นได้จากการได้รับคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และได้รับรองผลิตภัณฑ์จากสำนักมาตรฐานอุตสาหกรรม

3. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของกลุ่มทอผ้าไหมหวายหลิม หมู่ที่ 9 พบว่า จุดแข็ง คือ ชุมชนสามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าไหม มีทักษะฝีมืออยู่ในระดับระดับดี ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง กลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีระเบียบ เงื่อนไข และข้อบังคับที่ชัดเจน มีระบบการตอบแทนแก่สมาชิก และมีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน จุดอ่อน ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองนิยมใช้กันเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ การผลิตยังคงอาศัยวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเข้าสู่การศึกษาในระบบ โรงเรียนเท่าที่ควร และขาดการวางแผนด้านการตลาดที่เป็นระบบ อุปสรรค มีผลิตภัณฑ์คล้ายกันกับคู่แข่งชั้นทางการตลาด รวมทั้งมีแหล่งผลิตใกล้กัน ราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มใกล้เคียงกับราคาของกลุ่มอื่นที่มีชื่อเสียงกว่า โอกาส ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของชุมชนมีความพร้อมในระบบสาธารณูปโภคที่เอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการผลิต บ้านหวายหลิมมีชื่อเสียงในวงการผ้าไหมระดับประเทศ

4. ผลการประเมินศักยภาพและตัวชี้วัดความสำเร็จวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหวายหลิม หมู่ที่ 9

4.1 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมหวายหลิม หมู่ที่ 9 พบว่า เป็นการดำเนินการในด้านหัตถกรรมทอผ้า โดยมีวิธีการดำเนินการแบบรวมกลุ่มกัน มีผู้นำในการดำเนินการทางกลุ่มมีเครือข่ายที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มฯที่มีชื่อเสียงภายในจังหวัด ทำให้หน่วยงานราชการมักจะเข้ามาช่วยด้านการตลาด และจัดอบรมให้ความรู้ การจัดหาอุปกรณ์

4.2 บุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็ง จากการศึกษา พบว่า บุคคลที่มีบทบาทชัดเจนที่สุด คือ ประธานกลุ่ม มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหม เพราะเป็นผู้ที่ติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ ส่วนผู้ที่มีบทบาทรองลงมา คือ ฝ่ายขาย และฝ่ายการตลาด

4.3 การจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหวายหลิม หมู่ 9 มีการจัดการความรู้เพียงบางส่วน แต่ยังไม่เป็นระบบ มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้าน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มทุกเดือน แต่ความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวของบุคคลซึ่งได้รับการสั่งสมมาตั้งแต่อดีต (Tacit knowledge) มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน จนสามารถทำให้กลุ่มทอผ้าไหมสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

The aspect of fund: the community is supported by an official government budget also and the private sector fund raising in the community which maintains group capital flow.

The aspect of marketing: the community received the good publicity and promotion from both government and private sectors. The group members have gained various rewards from weaving the qualified Saket silk, the provincial symbol.

The aspect of occupation and income: the group members are proud to receive repayment from silk products sold. Silk weaving can be both a main and supportive occupation.

The aspect of trademark, label and good package: the packaging provides details on group title, address, telephone number and the standard trademark supported by the Office of Industrial Standards.

The strength and weakness, opportunity and threaten for Wai Lum silk weaving group, Moo 9. The **strengths** are that the community can pass on the local wisdom and skills of silk weaving at a high level and is a strong community development. The administrative structure, discipline, condition and rules are transparent as is the repayment system for members and retail product shops in the community.

The **weaknesses** are that the traditional costume culture popularity is waning and it is now worn only the elders. The production depends on raw materials from outside community. The wisdom of silk weaving is not supported enough to pass on the school education system. There is also a lack of a systematic marketing plan.

The **threatens**: similar products are competitive in the market, the manufacturers are close by, and the prices of nearby groups are close to the prices of other more famous groups. The **opportunity** in the community physical appearance as it has in place in public infrastructure system for production process.

Baan Wai Lum has a national reputation among silk weaving areas.

The results of the potential evaluation and indicators of the success of silk weaving group community enterprise, Baan Wai Lum Moo 9.

The working process of community enterprise of silk weaving group, Baan Wai Lum, Moo 9 is facilitated by group meeting with a leader. Since the group is famous throughout the province, there is a important network and the government sector assistances in marketing, training and equipment preparation.

Important people who strengthen the community enterprise. The study revealed that the person with the most obvious role is the group chairman. He founded the silk weaving group

because he could deal with other officials. The second most important office is sales and marketing.

Knowledge management of silk weaving group, Baan Wai Lum, Moo 9.

The management plays only partial role and is unsystematic. Meetings to exchange knowledge were held monthly in villages and the sharing of knowledge among members was done. The main knowledge is cultivated personally (Tacit knowledge), through training, and education excursion. All these enable the silk weaving group to effectively produce goods and to make individually distinguishable designs.

The essentials and conditions which affected the working process of the silk weaving group. Baan Wai Lum, Moo 9 is composed of working participants, and accepts various different occupationed people to participate in the group which effects the exchange of knowledge.

The results of indicator evaluation of community enterprise, silk weaving group, Baan Wai Lum, Moo 9. The measuring is done in respect of working process, group working procedure by using the indicator of the success of community organization from the Department of Industry. It was found that the working process was of a high level especially the group administrative management, production, quality and the efficiency of the community enterprise. The indicator of the quality as a whole was found to be of a good level and the indicator revealed each item was also of a good level.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY